

ЗВІТ
про результати відвідування місця несвободи
для виконання функцій національного превентивного механізму

11.05.2023

м. Хмельницький

Для виконання функцій національного превентивного механізму (далі – НПМ) відповідно до Факультативного протоколу до Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання, на підставі статей 13, 19-¹, 22 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини», згідно з дорученням-вимогою від 05.05.2023 № 3870.2/23/39.2, 11.05.2023 групою НПМ у складі:

Кізаєвої Оксани Миколаївни, представника Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини у Хмельницькій області (керівник групи НПМ);

Захарова Руслана Бахтіяровича – головного спеціаліста відділу реалізації національного превентивного механізму в закладах соціального забезпечення та освіти Департаменту з питань реалізації національного превентивного механізму Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини;

Хруленко Галини Володимирівни, представника громадської організації, здійснено планове відвідування місця несвободи: Смотрицького будинку-інтернату для громадян похилого віку та осіб з інвалідністю.

Підпорядкування: засновник – Хмельницька обласна рада, голова Лабазюк Віолета Олександрівна. Заклад підконтрольний Хмельницькій обласній військовій адміністрації, перший заступник голови – Тюрін Сергій Григорович.

Місцезнаходження: вул. Дмитра Бачинського, буд. 1, смт. Смотрич, Кам'янець-Подільського району, Хмельницької області, 32423.

Керівник установи: Сумин Борис Васильович (на посаді з 14.11.2005).

Відповідно до Статуту Смотрицького будинку – інтернату для громадян похилого віку та осіб з інвалідністю, який затверджений розпорядженням голови Хмельницької обласної ради від 04.08.2021 за №179/2021-о, інтернат є стаціонарним інтернатним закладом соціального захисту, що утворюється для цілодобового проживання (перебування) та догляду за громадянами похилого віку та особами, які за станом здоров'я потребують стороннього догляду, соціально-побутового, медичного обслуговування, соціальних послуг і комплексу реабілітаційних заходів (далі – підопічні).

Скарг на перебування у відвіданому місці несвободи, зокрема, у внутрішній документації, зверненнях, пресі, мережі Інтернет, виявлено не було. Утім, інформація щодо виявлених під час відвідування недоліків та порушень прав людини, наведена нижче.

Відповідно до пояснень директора закладу з жовтня 2022 року створено та функціонує окреме відділення закладу в с. Великий Жванчик, вул. Центральна, 74, в якому на даний час проживає 43 підопічних, які є внутрішньо переміщеними особами. На підтвердження організації та функціонування окремого відділення, яке має окремий кошторис, завідуючого стаціонарним відділенням (далі - Великожванчицьке відділення), керівником інтернату надано наказ Департаменту соціального захисту населення від 20.10.2022 № 89/н, яким передбачено збільшення кількості ліжокмісць з 20.10.2022 з 37 до 137. Однак окремого Положення про відділення, в якому визначено режим та порядок організації його роботи не затверджено. Відповідно до пункту 5.1 Статуту «Положення про відділення затверджується наказами керівника Інтернату та погоджується Департаментом. Режим роботи відділення визначається в положенні про відділення».

В зв'язку зі створенням окремого відділення в с. Великий Жванчик, штатна чисельність працівників інтернату збільшилась і відповідно до штатного розпису на 01.01.2023 становить 72,25 штатні одиниці, з них 48 штатні одиниці передбачено на Великожванчицьке відділення, 24,25 – Смотрицьке відділення.

В подальшому у цьому звіті інформація викладена по закладу, до якого відбувся візит: вул. Дмитра Бачинського, буд. 1, смт. Смотрич, Хмельницької області (далі – заклад, установа, інтернат), в якому на момент візиту проживали 37 підопічних (з них : 13 чоловіків, 24 жінок; у розрізі вікової категорії: від 35 до 60 років – 3 особи; від 60 до 70 років – 1 особа; від 70 до 90 років – 28; у віці від 90 років – 5 осіб; 10 підопічних особи з інвалідністю; 6- внутрішньо переміщені особи; недієздатних осіб, над якими опіку здійснює заклад - 0).

Штатна чисельність працівників закладу в смт. Смотрич складає 24,25 штатних одиниці, з них медичного персоналу – 9,5 одиниці (сестра медична – 1,0 ставки; медична сестра з дієтичного харчування – 0,5 ставки, 8 – молодшого медичного персоналу).

Відповідно до вимог пункту 34 Типового положення про будинок-інтернат для громадян похилого віку та осіб з інвалідністю, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 02.09.2020 № 772 (далі – Типове положення) та підпункту 5.1 розділу 5 Статуту для проживання в інтернатному Закладі для надання соціальних послуг в умовах цілодобового проживання (перебування) створені відділення стаціонарного догляду – для підопічних, які втратили здатність до самообслуговування чи не набули такої здатності та стаціонарного догляду – для підопічних, які частково втратили здатність до самообслуговування (відповідно до п. 5.1 Статуту). Відповідні Положення про відділення затверджені наказами директора закладу 18.04.2022.

В інтернаті підопічні отримують чотириразове харчування. Витрати на харчування на одного підопічного на день становлять 135,28 гривень, на

медикаменти – 5,27 грн. У закладі створено задовільні умови для проживання, підопічні забезпечені одягом, харчуванням та доглядом. Підопічні відкриті до спілкування, відзначали гарне ставлення персоналу закладу до них та гарне харчування, скарг на неналежне поводження не надходило.

Житлові кімнати розраховані на 2 і більше людей, в кожній кімнаті наявний окремий санвузол та умивальник. Підопічні доглянуті, в кімнатах чисто, заміна постільної білизни проводиться регулярно, маломобільні підопічні забезпечені кнопками виклику персоналу, памперсами, медичними клейонками.

Відвідуванням також встановлено, що на виконання вимог пункту 12 Типового положення медичне обслуговування у закладі здійснюється шляхом укладення договору із закладом охорони здоров'я, а також проводиться робота по отриманню ліцензії на провадження господарської діяльності з медичної практики.

Під час опитування підопічних Закладу, огляду приміщень та аналізу внутрішньої документації інтернатної установи не встановлено факти надання неналежної медичної допомоги; терміни придатності лікарських засобів та порядок утилізації медичних відходів дотримано.

Щорічно проводиться комплексне медичне обстеження мешканців інтернату із залученням лікарів-спеціалістів Дунаєвецького центру ПМСД.

Відповідно до пункту 19 Типового положення під час прийняття до інтернату підопічні проходять санітарно-гігієнічну обробку зі зміною одягу та взуття, розміщуються в приймально-карантинному відділенні на 14 днів для подальшого спостереження та в разі відсутності проявів гострих інфекційних хвороб переводяться на цілодобове проживання (перебування) у відповідні кімнати. Утім, у Закладі приймально-карантинне відділення та ізолятор не функціонують. Кімната ізолятору використовується для проживання підопічних за браком вільних місць.

У Закладі не вжито заходів для забезпечення захисту й безпеки підопічних в ситуаціях збройних конфліктів, гуманітарних надзвичайних ситуаціях, що порушує вимоги статті 11 Конвенції про права осіб з інвалідністю.

Так, в порушення пункту 25 частини 2 статті 19 Кодексу цивільного захисту України, не здійснено заходів зі спорудження захисних споруд цивільного захисту (підвальних та інших заглиблених приміщень), придатних для укриття підопічних та персоналу закладу і безпечного перебування в них, та які б відповідали Вимогам щодо утримання та експлуатації захисних споруд цивільного захисту», затвердженим наказом Міністерства внутрішніх справ України від 09.07.2018 № 579.

Опитуванням підопічних встановлено, що зазначені особи продовжують перебувати у житлових кімнатах під час екстреного оповіщення «повітряна тривога», а деякі взагалі його не чують. Зі слів персоналу закладу під час

повітряної тривоги вони та підопічні можуть розміститись в коридорі закладу за правилом двох стін, люди з інвалідністю, які є ліжковими хворими, залишаються у кімнатах, на коридор не вивозяться. Місця для сидіння в коридорі відповідно до кількості підопічних та персоналу відсутні.

Варто зауважити, що відсутність захисних споруд цивільного захисту, нездійснення заходів щодо своєчасної підготовки підопічних до переміщення в укриття, може призвести до порушення їх права на життя.

Забезпечення підопічних одягом і взуттям, постільними речами та білизною, твердим інвентарем та столовим посудом відповідає Мінімальним нормам забезпечення предметами, матеріалами та інвентарем громадян похилого віку, інвалідів та дітей-інвалідів в інтернатних установах та територіальних центрах соціального обслуговування (надання соціальних послуг) системи соціального захисту населення, визначених наказом Міністерства соціальної політики України від 19.08.2015 № 857 (далі – Мінімальні норми). Утім, маломобільних підопічних з числа лежачих хворих не забезпечено надліжковими столами у кількості, передбаченій Мінімальними нормами, що не створює для них належних умов для вживання їжі.

Відвідуванням встановлено, що одноповерхові житловий та адміністративний корпуси інтернатного Закладу не є пристосованими для забезпечення потреб осіб з інвалідністю та маломобільних груп населення, у відповідності до ДБН В.2.2-40:2018 «Державні будівельні норми. Інклюзивність будівель і споруд. Основні положення» (далі – ДБН).

Зокрема, при розміщенні приміщень по висоті будинку, крім сходів, необхідно передбачати пандуси згідно з вимогами ДСТУ EN 81-70, піднімальні платформи, вертикальні підйомники згідно з вимогами ДСТУ ISO 9386-1, ДСТУ ISO 9386-2 або інші пристрої для переміщення.

В той же час, центральна вхідна група будівлі обладнана пандусом, який не відповідає вимогам ДБН, зокрема, відсутні поручні з обох боків, має слизьке покриття. Вхідні групи будівель закладу облаштовані сходами, які не оснащені попереджувальними контрастними смугами. Зазначене маркування також відсутнє на інших архітектурних елементах будівлі, зокрема, порогах, що порушує вимоги пункту 8.4. ДБН щодо розміщення візуальних елементів доступності.

Пунктами 8.3.4, 8.3.5 ДБН передбачено розміщення зовнішніх тактильних табличок, які повинні містити основну інформацію про об'єкт, назву об'єкта, години роботи. Таблички з номером кабінету розміщують, зазвичай, на першому поверсі, в холах, вестибюлях та інформують про об'єкти та послуги, що надаються. Таблички з номером кабінету та його призначенням повинні бути розміщені на висоті від 1,2-1,5 м. Однак, інформаційні таблички із дублюванням зазначеної інформації шрифтом Брайля відсутні.

Санітарно-гігієнічні кімнати закладу облаштовані із порушенням пункту 11 ДБН. Зокрема, в порушення пункту 11.6. ДБН, відсутні штанги, поворотні або відкидні сидіння, гачки для одягу, милиць та інше приладдя у кабінах поруч з унітазом. У санітарному приміщенні, де знаходиться ванна, відсутні технічні засоби для купання малорухливих підопічних, зокрема немає крісла для купання малорухливих підопічних, відсутні сходишки для полегшення доступу у ванну.

Моніторами встановлено, що дозвілля підопічних у Закладі є вкрай обмеженим та зводиться, переважно, до перегляду телебачення в холі житлового приміщення та спільного перебування на терасі. Зазначене не відповідає Методичним рекомендаціям щодо організації культурно-дозвілдової діяльності для громадян похилого віку, осіб з інвалідністю, дітей з інвалідністю в закладах/установах системи соціального захисту населення, затвердженим наказом Міністерства соціальної політики України від 16.01.2018 № 46а.

Також зауважено на відсутності інформаційного стенду для підопічних з метою викладення у доступній формі інформації про права підопічних, а також адреси та номери гарячих ліній організацій та посадових осіб (зокрема, Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, центрів безоплатної правової допомоги), на які підопічні можуть звертатись у разі порушення їх прав та інтересів, що не відповідає статтям 57, 59 Конституції України.

Слід зазначити, що 04.02.2021 Дунаєвецьким районним сектором Головного управління Державної служби України з надзвичайних ситуацій у Хмельницькій області була проведена позапланова перевірки Закладу щодо дотримання вимог законодавства у сфері техногенної та пожежної безпеки. За наслідками перевірки, за наслідками якої виявлені порушення вимог законодавства. Утім, керівництвом Закладу порушення вимог законодавства у сфері техногенної та пожежної безпеки усунені частково. Зокрема, за відсутності відповідного фінансування не усунуто наступні порушення: не забезпечено працівників засобами індивідуального захисту органів дихання від бойових отруйних речовин; у приміщеннях житлового та адміністративного корпусу опорядження (облицювання) стін та стель виконано з матеріалів з високою пожежною небезпекою (порушення Правил пожежної безпеки України, затверджених наказом Міністерства внутрішніх справ України від 30.12.2014 № 1417);

До звіту додаються фотоматеріали.

Керівник групи НІМ

Представник Уповноваженого
Верховної Ради України з прав людини
у Хмельницькій області

Оксана КІЗАЄВА

Додаток (фотоматеріали)

